

بررسی فرزندخواندگی در کنوانسیون حقوق کودک ۱۹۸۹ با نگاهی بر حقوق ایران

فرنوش فخمی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران

اهواز، ایران

f-fakhimi@mscstu.scu.ac.ir

مقدمه:

پیشرفت های جامعه شناختی و روانشناختی باعث تحول در نگرش علم حقوق به شخصیت کودک شد به طوریکه تحول بزرگی در قوانین ملی و اسناد بین المللی اواخر قرن نوزدهم و اواسط بیستم در خصوص حقوق کودک به وجود آمد. در سطح بین المللی یک سال پس از پایان نخستین جنگ جهانی در سال ۱۹۱۹ جامعه ملل کمیته ای را برای حمایت از کودکان به ویژه کودکانی که هنگام جنگ یتیم شده یا از محل زندگی خود آواره گشته بودند، تشکیل شد. در سال ۱۹۲۴ نخستین اعلامیه حقوق کودک در ژنو بر نیازهای اقتصادی، اجتماعی و روانی کودک صحنه گذاشت. اعلامیه جهانی حقوق بشر که در سال ۱۹۴۸ به تصویب رسید در بند ۳ ماده ۱۶ آن بر وجود خانواده به عنوان واحد طبیعی و بنیادین جامعه و در بند ۲ ماده ۲۵ بر حمایت خاص از مادران ونوزادان؛ خواه نوزادان در اثر علقه نکاح متولد شده باشند خواه خارج از آن؛ تأکید داشت. در ۱۹۵۹ اعلامیه حقوق کودک، ضمن محترم شمردن اعلامیه حقوق کودک ژنو و اعلامیه جهانی حقوق بشر، حقوق و آزادیهای خاص کودکان را برای رفاه و خوشبختی آنان و جامعه به رسمیت شناخت. در ۱۹۶۶ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی و میثاق بین المللی حقوق اقتصادی اجتماعی و فرهنگی در بخشهایی از خود بر حقوق کودکان تأکید کردند. برای نخستین بار سازمان ملل متحد سال ۱۹۷۹ را سال جهانی کودک نامید. در ۱۹۹۳ کنوانسیون لاهه درباره حمایت از کودکان وهمکاری در خصوص احترام به فرزندخواندگی بین المللی تصویب و در ۱ مه سال ۱۹۹۵ لازم الاجرا شد. در سطح جهانی و از حیث حقوق بین الملل کنوانسیون حقوق کودک ۱۹۸۹ که در دوم سپتامبر ۱۹۹۰ لازم الاجرا گردید ونیز اعلامیه جهانی بقاء، حمایت و رشد کودکان که در اجلاس سران ملل متحد در ۳۰ سپتامبر ۱۹۹۰ منتشر شد، برای نخستین بار کودکان را به عنوان اعضای جامعه بشری و صاحبان حقوق انکار نشدنی و بنیادین به رسمیت شناختند. از این پس کودک صاحب حق بود و نه متعلق آن و نیز از مشمولان حقوق بین الملل به شمار می آمد. (عابد خراسانی، ۱۳۸۹: ۷-۲۳)

در مقاله حاضر سعی بر آن شده است که در سه گفتار به مفهوم فرزندخواندگی و ضرورت جایگاه آن در جامعه، بررسی نهاد مذکور در حقوق ایران (تحولات و چالشهای قانون ۱۳۹۲ نسبت به قانون ۱۳۵۳) و فقه امامیه (ارزیابی دو نظریه متقابل مبنی بر نسخ و تعدیل فرزندخواندگی در اسلام)، بررسی فرزندخواندگی در کنوانسیون حقوق کودک ۱۹۸۹ و حق شرط ایران به کنوانسیون مذکور و کنوانسیون لاهه در زمینه حمایت از کودکان وهمکاری در خصوص احترام به فرزندخواندگی بین المللی مصوب ۱۹۹۳ بپردازیم.

لازم به ذکر است که روش تحقیق تحلیلی توصیفی؛ روش گردآوری اطلاعات، با استفاده از منابع کتابخانه ای، اینترنتی، استفاده از کتب و مقالات چاپی یا الکترونیکی می باشد.